

MUSTAQIL TA'LIM KONSEPTSIYASI

Aripova Shahnoza Shoaxrarovna,
pedagogika fanlari bo'yicha
falsafa doktori (PhD)

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
JAMOAT XAVFSIZLIGI UNIVERSITETI

Annotatsiya

Ushbu maqolada mustaqil ta'lim konseptiyasining mohiyati, uning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Mustaqil ta'limning asosiy jihatlari, metodlari va vositalari ko'rib chiqilib, uning afzalliklari hamda cheklovlari ta'kidlanadi. Shuningdek, zamonaviy ta'limda mustaqil ta'lim yondashuvining ta'lim sifatiga ta'siri va talabalar shaxsini rivojlantirishdagi roli o'rganiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, mustaqil ta'lim ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda muhim omil hisoblanadi.

Аннотация

В данной статье рассматривается концепция самостоятельного обучения, её сущность, роль и значение в образовательном процессе. Анализируются основные аспекты, методы и средства самостоятельного обучения, а также его преимущества и ограничения. Особое внимание уделяется влиянию самостоятельного обучения на качество образования и развитие личности учащихся в современном образовательном контексте. Результаты исследования показывают, что самостоятельное обучение является важным фактором эффективной организации учебного процесса.

Abstract

This article examines the concept of independent learning, its essence, role, and significance in the educational process. The main aspects, methods, and tools of independent learning are analyzed, along with its advantages and limitations. Special emphasis is placed on the impact of independent learning on the quality of education

and the development of students' personalities in the modern educational context. The research findings demonstrate that independent learning is a crucial factor in effectively organizing the learning process.

Mustaqil ta'lim — bu talabaning o'z bilim va ko'nikmalarini mustaqil ravishda, o'qituvchining doimiy nazoratisiz va yordamisiz egallash jarayonidir. Zamonaviy ta'lim jarayonida mustaqil ta'lim kontseptsiyasi alohida ahamiyat kasb etmoqda, chunki u o'quvchilarning mustaqil fikrlash, mas'uliyatni o'z zimmasiga olish va muammolarni mustaqil hal etish qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Mustaqil ta'limning asosiy maqsadi — talabalarda o'z o'qish jarayonlarini tashkil eta olish ko'nikmasini shakllantirish, mustaqil bilim izlash va qabul qilish, shuningdek, o'z bilimlarini amaliyotga tadbiq etish salohiyatini oshirishdir. Bu jarayon o'quvchilarda ijodkorlik va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi hamda ularni hayotga tayyorlaydi.

Mustaqil ta'lim turli metod va vositalar orqali amalga oshiriladi. Unga o'quv-mustaqil ishlar, mustaqil tadqiqotlar, o'z-o'zini baholash, interaktiv metodlar va raqamli texnologiyalardan foydalanish kiradi. Ta'lim jarayonida o'qituvchining roli maslahatchi va yo'naltiruvchi sifatida namoyon bo'ladi, u talabaning mustaqil faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi va kerak bo'lganda yo'l-yo'riq ko'rsatadi. Shuningdek, mustaqil ta'lim ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va ularning qobiliyatlarini maksimal darajada rivojlantirish imkonini beradi. Bu esa o'z navbatida ta'lim tizimining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Mustaqil ta'limning asosiy jihatleri

Jihat	Ta'rif	Ta'lim jarayonidagi roli
Mustaqil faoliyat	Talaba o'z bilimini mustaqil qidirib topadi, o'rganadi va o'zlashtiradi.	Talabaning o'rganish qobiliyatini oshiradi, faollikni rag'batlantiradi.

Jihat	Ta'rif	Ta'lim jarayonidagi roli
O'z-o'zini boshqarish	Talaba ta'lim jarayonini rejalashtiradi, maqsadlar qo'yadi va ularni amalga oshiradi.	Ta'lim jarayonida shaxsiy mas'uliyatni shakllantiradi.
Tanqidiy fikrlash	Talaba o'z bilimlarini tahlil qiladi va baholaydi.	Yangi bilimlarni chuqur o'zlashtirishga yordam beradi.
Innovatsion yondashuvlar	Talaba yangi metod va vositalardan foydalanadi.	Zamonaviy texnologiyalar yordamida o'rganishni samarali qiladi.

Mustaqil ta'lim metodlari va vositalari

Metod/Vosita	Tavsifi	Afzalliklari
Mustaqil o'quv ishlari	Ma'lum bir mavzu bo'yicha o'z-o'zini o'rganish	Bilim mustahkamlanadi, o'zlashtirish chuqurlashadi
Tadqiqot va loyiha ishlari	Amaliy tadqiqot yoki loyiha amalga oshirish	Amaliy ko'nikmalar rivojlanadi
Onlayn resurslar va raqamli vositalar	Elektron kutubxonalar, interaktiv platformalar	Ta'limga kirish imkoniyati kengayadi
Guruh ishlari	Talabalar birgalikda ishlaydi	Hamkorlik, kommunikatsiya ko'nikmalari shakllanadi

Mustaqil ta'limning afzalliklari va cheklovlari

Afzalliklari	Cheklovlari
Shaxsiy o'rganish sur'atini belgilash imkoniyati	O'z-o'zini tashkil eta olmaslik holatlari
Mas'uliyat va mustaqillikni rivojlantirish	Motivatsiya yetishmasligi ta'lim sifatiga ta'sir qilishi mumkin
Tanqidiy va ijodiy fikrlashni oshirish	Ba'zida o'qituvchi yordamisiz bilimlarni noto'g'ri egallash xavfi
Zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish	Texnologiyalar bilan ishlash uchun yetarli ko'nikmalar talab qilinadi

Xulosa

Mustaqil ta'lim zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi sifatida talabanning shaxsiy o'sishi va kasbiy tayyorgarligini ta'minlaydi. U o'quvchilarda mustaqil faoliyatni, o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlarini rivojlantiradi, tanqidiy fikrlashni kuchaytiradi hamda zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, mustaqil ta'limning muvaffaqiyatli bo'lishi uchun talabalar motivatsiyasini oshirish, samarali metod va vositalardan foydalanish hamda o'qituvchilar tomonidan nazorat va qo'llab-quvvatlash tizimini yo'lga qo'yish muhimdir. Xulosa qilib aytganda, mustaqil ta'lim konseptiyasi ta'lim jarayonining zamonaviy yondashuvlaridan biri bo'lib, u ta'lim oluvchilarning shaxs sifatida o'sishini, ularning ijodiy va analitik qobiliyatlarini rivojlantirishni ta'minlaydi. Bu esa, o'z navbatida, jamiyatning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Natijada, mustaqil ta'lim konseptiyasi ta'lim sifatini yaxshilash va yosh avlodni zamonaviy dunyo talablariga moslashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Shahnoza, A. (2022). PROFILAKTIKA INSPEKTOR TALABALARIDA MUSTAQIL TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH.

Aripova, S. (2022). PROFILAKTIKA INSPEKTOR TALABALARIDA MUSTAQIL TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 20), 587-591.

Aripova, S. (2020). THE PROBLEMS OF APPLYING DIFFERENT METHODS TO THE INDEPENDENT LEARNING PROCESS. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol*, 8(12).

Pulatova, Z. (2020). ASSESSMENT PRINCIPLES, CHARACTERISTICS OF IMPROVING STUDENTS' ASSESSMENT OF WRITING SKILLS IN ENGLISH (EXAMPLE B2 LEVEL). *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol*, 8(12).

Abduazizovna, P. Z., & Lazokat, I. (2025, March). STRATEGIES FOR PROVIDING EFFECTIVE FEEDBACK IN TEACHING ENGLISH. In *International Conference on Modern Science and Scientific Studies* (pp. 226-232).

Abduazizovna, P. Z., & Ikanova, L. (2025, March). FEEDBACK AS A TOOL FOR MOTIVATION IN LANGUAGE LEARNING. In *International Conference on Modern Science and Scientific Studies* (pp. 233-240).

Abduazizovna, P. Z., & Lazokat, I. (2025). ASSESSMENT FOR LEARNING AND ITS BENEFITS. *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS*, 73(2), 337-343.

Abduazizovna, P. Z. (2025, March). DIDACTIC FUNDAMENTALS OF IMPROVING LEXICAL COMPETENCE (B2 LEVEL). In *International Educators Conference* (pp. 135-142).

Shirnova, N. (2024). DEVELOPING COGNITIVE ACTIVITY OF CADETS IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH. *ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ*, (54-4).

Ширинова, Н., & Ширинова, Н. (2022). ПОВЫШЕНИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ КУРСАНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО

НАПРАВЛЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА. *Gospodarka i Innowacje*, 24, 744-746.

Shirnova, N. D., & Shirnova, N. D. (2023). LISONIY PARALLELIZM HODISASIGA DOIR. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(1), 51-56.

Shirnova, N. D., & Davlatova, M. K. MORPHOLOGICAL WAY OF DIFFERENTIATION OF SUBSTANCE AND ATTRIBUTIVE MEANINGS IN THE LANGUAGE SYSTEM. *ILMIY XABARNOMA. НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК Учредители: Андижанский государственный университет им. 3М Бабура*, (1), 86-89.

Shirnova, N. (2018). ORGANIZATION OF THE ENGLISH TEACHING PROCESS. *Irrigatsiya va Melioratsiya*, (2), 61-64.

Nilufar, S., Nargiza, S., & Nosir, R. (2023). Study of the gradual relations in differentiation of substance and attributive meanings in the english and uzbek languages.

Tulkin, S., Nargiza, S., & Nilufar, S. (2022). ANALYSIS OF THE TRANSLATION OF ZAHIRIDDIN BABURS POEMS. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES*, 3(02), 42-48.

Djabarovna, S. N. (2021). Synonymous pairs of lexical units. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*, 11(2), 910-913.

Ширинова, Н. (2010). Ўзбек тилида предметлик ва белги-хусусият маъноларини фарклаш воситалари: Филол. фан номз.... дисс.

Shirnova, N. D. (2006). The expression of the relation of substance and attribute in the language system. *The Problems of Philology and Methodics*.—Bukhara, 98-101.

Darvishova, G. K. (2023). SHARLOTTA BRONTE IJODIDA AYOLNING IJTIMOIIY MAVQEI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(1), 57-67.

Kenjabayevna, D. G. (2025). IMPROVING STUDENTS' READING ABILITY IN TEACHING ENGLISH. *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS*, 72(1), 272-276.

Kenjabayevna, D. G. (2025, March). THE IMPORTANCE OF GRAMMAR GAMES IN TEACHING ENGLISH. In *International Educators Conference* (pp. 107-115).

Дарвишова, Г. К. (2022). ШАРЛОТТА БРОНТЕ АСАРЛАРИДА БАДИЙИ МАҲОРАТ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 26), 754-757.

Kenjabayevna, D. G. (2025, March). CLASSROOM BEHAVIOR IS A MANAGEMENT ISSUE. In *International Conference on Modern Science and Scientific Studies* (pp. 220-225).

Abduazizovna, P. Z., & Lazokat, I. (2025). ASSESSMENT FOR LEARNING WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE. *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS*, 73(2), 330-336.

Иканова, Л. (2025, March). ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПРАВ ОСУЖДЕННЫХ И ЛИШЕННЫХ СВОБОДЫ ЛИЦ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН И ИХ ВНЕДРЕНИЕ В ПРАКТИКУ. In *International Educators Conference* (pp. 116-120).

Ikanova, L. S. Q. (2024). SUDLANGAN SHAXSLAR VA MAHKUMLARNING XULQ ATVORI VA QAYTA JINOYAT SODIR ETISHINI BARTARAF QILISHDA TA'LIMNING TA'SIRI (AQSH TAJRIBASI MISOLIDA). *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(1), 433-439.

Ikanova, L. S. (2019). The impact of materials development, critical pedagogy and LGBT's issue on the language planning and policy. *Вестник педагогики: наука и практика*, (48), 68-70.

Khasanova, D., Ulmasbaeva, M., & Ikanova, L. (2019). IT IS TIME TO CHANGE THE SUBJECT MATTER OF ENGLISH AT VOCATIONAL COLLEGE. *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research*, 48-52.

Sayyora, I. (2025, April). TEACHING BASIC CEFR AND IELTS SKILLS TO CADETS IN A MILITARY SETTING. In *International Educators Conference* (pp. 199-204).

Sayyora, I. (2025, April). CASE STUDIES ON TEACHING ENGLISH TO CADETS: METHODS FOR CEFR AND IELTS IN A MILITARY SETTING. In *International Educators Conference* (pp. 241-246).

Sayyora, I. (2025). INTEGRATING INNOVATIVE TECHNOLOGIES TO ENHANCE CADETS' LINGUISTIC COMPETENCE THROUGH BLENDED LEARNING IN UZBEKISTAN'S CEFR AND IELTS PREPARATION. *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS*, 73(2), 325-329.

Sayyora, I. (2025). INTEGRATING INNOVATIVE TECHNOLOGIES INTO ENGLISH LANGUAGE LEARNING AND CERTIFICATE OBTAINING FOR CADETS IN UZBEKISTAN. *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS*, 73(2), 320-324.